

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach**

Kielce, dnia 2 czerwca 2010 r.

**Pan
Sylwester Lisowicz
Właściciel Firmy
Usługi Transportowe Przewóz Osób
w Chareźowie**

I/10/001
LKI-4114-01-06/2010

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach przeprowadziła kontrolę w firmie Usługi Transportowe Przewóz Osób Sylwester Lisowicz w Chareźowie (Przewoźnik), w zakresie prawidłowości wnioskowania o dopłaty do ulgowych przejazdów funkcjonariuszy służb mundurowych korzystających z autobusowego transportu zbiorowego w latach 2007-2009 (I kwartał).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 24 maja 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność Przewoźnika w zakresie objętym kontrolą. Ocenę tę uzasadnia:

- występowanie o dopłaty do biletów ulgowych sprzedanych funkcjonariuszom Służby Celnej i Straży Granicznej w sytuacji, gdy nie było podstaw do sprzedaży takich biletów;
- zaniechanie, wbrew postanowieniom umów zawartych przez Przewoźnika z samorządem województwa świętokrzyskiego, żądania przez kierowców od funkcjonariuszy służb mundurowych okazywania dokumentów uprawniających do ulgowych przejazdów.

1. Przewoźnik spełniał warunki otrzymania dopłat, określone w art. 8a ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

zbiorowego². W latach 2007-2009 zawarł z samorządem województwa świętokrzyskiego umowy określające szczegółowe zasady przekazywania dopłat, a przy sprzedaży biletów stosował kasy rejestrujące posiadające pozytywną opinię ministra właściwego do spraw finansów publicznych, które umożliwiają określenie kwoty dopłat do przewozów w podziale na poszczególne kategorie ulg ustawowych. Przewoźnik posiadał sześć zezwoleń na wykonywanie przewozów regularnych osób w krajowym transporcie drogowym.

Proces sporządzania wniosków o dopłaty zorganizowany był w sposób umożliwiający prawidłowe ujęcie w nim danych z kas rejestrujących, przy czym karty pamięci, na których zapisane są informacje o sprzedanych biletach, nie były przypisane do poszczególnych kierowców, co w ocenie NIK utrudnia sprawowanie kontroli nad prawidłowością wydawania biletów. Dane z kart pamięci po przeniesieniu do komputera tworzyły bazę, z której generowane było miesięczne zestawienie dopłat do biletów ulgowych wraz z wyliczoną kwotą dopłat ogółem, na podstawie którego sporządzany był wniosek o dopłaty, przekazywany do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

W okresie objętym kontrolą Przewoźnik otrzymał dopłaty w łącznej wysokości 1.138.980,93 zł. Z kwoty tej dopłaty w wysokości 2.735,46 zł związane były ze sprzedażą biletów ulgowych (ulga 78%) dla funkcjonariuszy Służby Celnej, Straży Granicznej, Policji i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej. We wnioskach o dopłaty składanych do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, Przewoźnik wykazał: 439 biletów dla funkcjonariuszy Straży Granicznej (kwota dopłaty 1.118,13 zł), 12 biletów dla funkcjonariuszy Służby Celnej (kwota dopłaty 27,30 zł), 604 bilety dla funkcjonariuszy Policji (kwota dopłaty 1.590,03 zł) oraz 124 bilety dla żołnierzy Żandarmerii Wojskowej (kwota dopłaty 401,73 zł).

Przewoźnik nie otrzymywał dopłat do biletów z ulgą 100%, przysługującą funkcjonariuszom Straży Granicznej w czasie wykonywania czynności służbowych związanych z ochroną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej szlaków komunikacyjnych o szczególnym znaczeniu międzynarodowym przed przestępczością, której zwalczanie należy do właściwości Straży Granicznej. We wniosku o wypłatę dopłat za wrzesień 2008 r. ujęta została sprzedaż 29 biletów z ulgą 100% przysługującą funkcjonariuszom Straży Granicznej, jednak po weryfikacji wniosku przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego i prośbie o złożenie szczegółowych wyjaśnień dotyczących sprzedaży tych biletów, Przewoźnik złożył korektę wniosku, wyjaśniając, iż kierowca „nabijał” na kasę fiskalną bilety z ulgą 100%, a następnie przywłaszczył sobie pobrane należności za bilety. W piśmie skierowanym w tej sprawie do urzędu marszałkowskiego podał Pan, iż nie był świadomy tego proceduru, który pomimo przeprowadzanych kontroli jest praktykowany przez niektórych Pana pracowników. Oznacza to, że mogły wystąpić także inne przypadki wydawania biletów ulgowych przysługujących funkcjonariuszom służb mundurowych, mimo iż przejazdy tych funkcjonariuszy faktycznie nie były realizowane.

2. Rodzaje ulg przysługujących funkcjonariuszom Służby Celnej, Straży Granicznej, Policji i żołnierzom Żandarmerii Wojskowej oraz czynności służbowe, z wykonywaniem których wiąże się uprawnienie do ulgowych przejazdów, określa szczegółowo ustawa

² Dz. U. z 2002 r. Nr 175, poz. 1440 ze zm.

o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (art. 2 ust. 1 i 4). Dokumentami poświadczającymi te uprawnienia ww. funkcjonariuszy jest legitymacja służbowa i odpowiednie zaświadczenie o wykonywaniu określonych czynności służbowych, wydane przez właściwe organy. Kwestie te od 9 kwietnia 2008 r. reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 marca 2008 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego³. Wcześniej, w tej samej sprawie, obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 grudnia 2002 r.⁴

Szef Zarządu Prewencji Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej poinformował, że w okresie objętym kontrolą żołnierze Żandarmerii Wojskowej 190 razy korzystali na obszarze województwa świętokrzyskiego z ulgowych przejazdów autobusowych.

Jak wynika z informacji udzielonych przez komendanta głównego Straży Granicznej oraz dyrektora Departamentu Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier w Ministerstwie Finansów, w okresie objętym kontrolą organy uprawnione nie wydawały zaświadczeń o wykonywaniu czynności służbowych na terenie województwa świętokrzyskiego przez funkcjonariuszy Służby Celnej i Straży Granicznej ze wszystkich jednostek w kraju albo uprawnieni funkcjonariusze z nich nie korzystali. Oznacza to, iż nie było podstawy do wydawania funkcjonariuszom Służby Celnej i Straży Granicznej biletów ulgowych, a tym samym do ubiegania się o dopłaty w kwocie 1.145,43 zł.

Dyrektor Gabinetu Komendanta Głównego Policji poinformował, iż ustalenia oparte na danych przekazanych przez kierowników jednostek i komórek organizacyjnych Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach wskazują, iż zaświadczenia o wykonywaniu czynności służbowych przez funkcjonariuszy Policji nie były wydawane, jak również, że Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach nie posiada informacji, aby na obszarze województwa świętokrzyskiego funkcjonariusze Policji z innych województw korzystali z ulgowych przejazdów autobusowych w związku z wykonywaniem czynności służbowych.

W oparciu o te informacje nie można jednoznacznie wykluczyć, iż uprawnieni funkcjonariusze Policji z innych województw korzystali z ulgowych przejazdów na terenie województwa świętokrzyskiego. Z uwagi na liczbę biletów sprzedanych funkcjonariuszom Policji (604 bilety w okresie objętym kontrolą) prawidłowe przejazdy na taką skalę były jednak mało prawdopodobne.

3. Przewoźnik nie wypełniał wynikającego z § 5 ust. 7 umów zawartych z samorządem województwa obowiązku każdorazowego sprawdzania dokumentu uprawniającego pasażera do zakupu i przejazdu na podstawie biletu ulgowego.

Kierowcy zostali przeszkoleni w zakresie niezbędnym do prawidłowej obsługi kasy rejestrującej oraz dokonywania sprzedaży biletów ulgowych. Przy przyjęciu do pracy, kierowcy składali pisemne oświadczenia potwierdzające m.in. że zostali zapoznani z przepisami dotyczącymi sprzedaży biletów jednorazowych ulgowych oraz pouczeni, na

³ Dz. U. Nr 56, poz. 340.

⁴ Dz. U. Nr 208, poz. 1774.

podstawie jakich dokumentów uprawniających do ulgi bilet ulgowy może być sprzedany. Tym niemniej z zeznań przesłuchanych w charakterze świadków dwóch kierowców (spośród 22-25 zatrudnionych w okresie objętym kontrolą u Przewoźnika) wynika, iż wydawali oni bilety ulgowe funkcjonariuszom na podstawie okazywanych legitymacji służbowych i na ich żądanie. Mimo świadomości, iż należy żądać dokumentu potwierdzającego wykonywanie czynności służbowych, kierowcy nie domagali się tych dokumentów z obawy przed funkcjonariuszami (według słów jednego z kierowców obawiał się on, że *potem mogą być jakieś kontrole*). Kierowcy potwierdzili, iż odbywali szkolenia z zakresu ulg i rodzajów dokumentów, jakich należy żądać. Z zeznań kierowców wynika, że część biletów ulgowych dla funkcjonariuszy służb mundurowych mogła być wydana omyłkowo, zamiast ulgi handlowej, do której nie przysługują dopłaty, gdyż *jak się wciśnie na kasie fiskalnej „ulga”, to najpierw pojawia się ulga dla funkcjonariusza policji lub celnika, a potem ulga handlowa*.

Występowanie tych zjawisk potwierdził Pan w swoich wyjaśnieniach: *Przypuszczam, że mogły wystąpić takie sytuacje, iż bilet został nabity dla funkcjonariusza, jeżeli ten wsiadł i pokazał legitymację służbową oświadczając, że jest funkcjonariuszem i żądał wydania biletu ulgowego. Domniemam, że mogły także wystąpić takie sytuacje, że pomyłkowo zamiast ulgi handlowej został nabity bilet ulgowy z ulgą 78%. Dodać muszę także, że wyświetlacze kas fiskalnych w słońcu są słabo widoczne i również z tego powodu mogły wystąpić podobne sytuacje, jak również po zmianie danych do kart pamięci ulgi zostają inaczej uszeregowane, a kierowcy znają z pamięci poprzednie ustawienia (ulgi zmieniają się miejscami). Jeżeli kierowca w rutynie nabija bilet ulgowy, mógł nawet nie zwrócić uwagi na rodzaj ulgi.*

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

- 1) wyegzekwowanie od kierowców prawidłowej sprzedaży biletów ulgowych dla funkcjonariuszy służb mundurowych, tj. po okazaniu legitymacji służbowej oraz odpowiedniego zaświadczenia o wykonywaniu czynności służbowych, uprawniającego do korzystania z określonej kategorii ulg;
- 2) dokonanie zwrotu do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego nienależnie pobranych dopłat z tytułu sprzedaży biletów ulgowych dla funkcjonariuszy Służby Celnej i Straży Granicznej w kwocie 1.145,43 zł wraz z należnymi odsetkami.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.